

VERKIEZINGEN EN FRAUDE

mensenwerk, geen machinewerk

Helaas is verkiezingsfraude zo oud als verkiezingen zelf. Het gaat bij verkiezingen om macht, invloed en aanzien en dat maakt kennelijk dat sommige groeperingen of individuen er niet voor terugdeinzen te proberen het resultaat te beïnvloeden.

Nederland heeft geen grote historie op het gebied van verkiezingsfraude, maar toch is er ook hier in het verleden met enige regelmaat sprake van onregelmatigheden, met name bij gemeente-raadsverkiezingen (en ook met name in het zuiden des lands), welke zelfs tot veroordelingen hebben geleid.

Verlaging van de voorkeursdrempel maakt het ook verleidelijker, immers bij kleinere gemeenten is soms enkele handenvol stemmen al voldoende om een raadszetel te behalen.

Frauderen op een stembureau door stembureau-leden was altijd mogelijk, vandaar dat in de wetgeving is opgenomen dat de bezetting van een stembureau uit tenminste drie (het 3-paar-ogen-principe) leden moet bestaan, ook al is daar, vanuit de verminderde werkzaamheden na invoering van elektronisch stemmen, geen directe noodzaak meer voor.

Het is namelijk in de controle-leer (functie-scheiding of tegenrolhouders) een uitgangspunt dat tegen samenspanning weliswaar geen kruid is gewassen, maar dat samenspanning van meer dan twee personen al heel moeilijk is te realiseren of vol te houden.

Bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen is een onwaarschijnlijke uitslag in een bepaald stembureau vastgesteld.

In de, zacht uitgedrukt, niet altijd zorgvuldige berichtgeving hierover, wordt de indruk gewekt, althans in de krantenkoppen, dat er sprake zou zijn van mogelijke manipulatie van de stemmachine.

Er is een gerechtelijk onderzoek gestart, waarvan de uitkomst tot op heden niet bekend is.

Aangezien hiermee toch twijfel over de betrouwbaarheid van stemmachines kan ontstaan, beschrijven wij wat er kan zijn gebeurd resp. wat zeker niet kan zijn gebeurd.

Toepassing van de juiste procedures.

In de gebruikershandleiding is opgenomen hoe de inrichting van een stembureau dient te zijn.

Dat is geen bemoeizucht maar een voorwaarde voor een correcte werkwijze. Helaas moeten wij constateren dat hiermee op meerdere plaatsen de hand wordt gelicht c.q. onvoldoende instructie wordt gegeven.

- * Een stembureau-lid ontfermt zich over het bedieningspaneel (voorzitterskastje) dat met een vaste kabel aan de stemmachine is verbonden.
Leden van het stembureau kunnen rouleren bij dit bedienen van de stemmachine. Wij bevelen dat dringend aan.
- * De stemmachine staat aan de kop van de tafel (desnoods op een apart tafeltje) waarachter de stembureauleden plaats nemen.
Dit nu is wezenlijk om het 3-paar-ogen-principe te kunnen uitvoeren. M.a.w. het is uit den boze dat de andere stembureau-leden geen zicht hebben op het handelen van het lid dat de stemhandeling bewaakt.
- * Als de stemgerechtigdheid van een kiezer is vastgesteld, wordt een volgnummer aan de kiezer uitgereikt, eventueel ook voor uit te brengen volmacht-stemmen.
- * Dit volgnummer wordt door de kiezer overhandigd aan het stembureau-lid met het bedieningspaneel, die de machine vrijgeeft voor het uitbrengen van een stem.
- * Op het bedieningspaneel is voortdurend af te lezen hoeveel stemmen zijn uitgebracht.
Dit aantal dient overeen te komen met het volgnummer dat de laatste kiezer heeft overhandigd.
Het lid aan de machine controleert dit door het volgnummer in de hand te houden tot hij ziet dat het stemmenaantal is verhoogd tot het aantal vermeld op het volgnummer, daarna kan het volgnummer worden afgelegd in een bakje of op een prikker.
- * De voorzitter dient zich regelmatig te vergewissen dat deze getallen gelijk blijven.
- * Na sluiting van de stemming dient overeenstemming te worden vastgesteld tussen:
 - * aantal stemmen op het bedieningspaneel(+ evt. aantekening vz)
 - * hoogst uitgereikte volgnummertje
 - * aantal vinkjes in het kiezersregister (vzv. nog aanwezig)
 - * aantal ingenomen oproepingskaarten c.q. kiezerspassen of equivalent.
- * Belangrijk taakelement van het lid aan de machine is te bewaken dat de stemhandeling volledig wordt uitgevoerd.
D.w.z een kiezer die het stemhokje wil verlaten, zonder zijn keuze bevestigd te hebben, moet worden teruggeroepen.

- * Slechts bij de uitzonderlijke situatie dat een kiezer al definitief het gebouw heeft verlaten, zonder zijn keuze te bevestigen, meldt het lid aan de machine dit aan de voorzitter die daarvan aantekening maakt en dit bij afsluiting in het PV vermeldt.
- * In dit geval kan door draaien aan de functie-sleutel de gemaakte, doch niet bevestigde keuze worden ongedaan gemaakt.
De stemmachine komt dan terug in de situatie na de laatste correcte kiezer. Het display vermeldt dan wederom de eerder getoonde boodschap.
U HEBT GESTEMD.
Overigens wordt deze handeling geregistreerd in de stemmachine en is opvraagbaar na de verkiezingen.
- * Er is dan dus een volgnummer afgegeven hoger dan het op het paneel vermelde aantal uitgebrachte stemmen.
Dit verschil blijft de verdere dag bestaan, doch is verklaard door de aantekening van de voorzitter.
- * Het moge duidelijk zijn dat zolang het lid aan de machine, alsmede de voorzitter, hun werk goed doen er geen verschillen ontstaan.

Als gezegd; stembureau-leden hebben de mogelijkheid om te frauderen, ook en zeker met stembiljetten, maar ook met een stemmachine, als met bovenstaande procedure de hand wordt gelicht of sprake is van samenspanning.

Gemeenten dienen bij de samenstelling van de bezetting van een stembureau hiermee rekening te houden, b.v. niet 3 leden van dezelfde politieke groepering bij elkaar.

Op zich hebben wij ook bedenkingen als kandidaten zelf zitting nemen.

Een stembureau-lid is evenwel niet in staat de stemmachine te manipuleren. De voorwaarden waaraan dan voldaan zouden moeten worden sluiten dit niet alleen praktisch maar zelfs theoretisch volstrekt uit.

De fraude-mogelijkheid bestaat eenvoudigweg uit het uitbrengen van stemmen door een stembureau-lid in plaats van door kiezers.

Hoe kan dat b.v. in zijn werk gaan ?

A. Met stembiljetten:

- * leg de hand op een aantal oproepingskaarten; (ronselen of diefstal of onderschepping van b.v. een postzending in een studentenflat)
- * pak een stapeltje stembiljetten;
- * ga naar het toilet en vul daar de stembiljetten in;
- * deponeer de stapel in de stembus.
- * zet kort voor sluiting van de stemming nog een aantal vinkjes in het kiezersregister.
- * voeg de oproepings-kaarten bij de overige ingenomen kaarten.

B. Met stemmachines:

- * meld niet aan de voorzitter als een kiezer het stemhokje verlaat zonder zijn keuze te bevestigen;
- * zet de kiezer op het verkeerde been door, nadat een keuze gemaakt is, te roepen; "al klaar !" o.i.d. en dus te stimuleren dat keuzes niet bevestigd worden;
- * spaar op deze wijze niet uitgebrachte stemmen en volgnummertjes;
- * breng deze opgespaarde stemmen van tijd tot tijd zelf uit;

Dit alles op onbewaakte tijdstippen natuurlijk, zonder dat de mede-stembureau-leden het bemerken.

Zie hier waarom de stembureauleden elkaar voortdurend in de gaten moeten houden.

Een andere simpele manier is het ongevraagd hulp verlenen aan b.v. bejaarden en slechtzienden, vaak door de gehele stemhandeling voor hen uit te voeren. Hoewel wettelijk toegestaan en in verreweg de meeste gevallen goedbedoeld, zou toch moeten gelden dat tenminste twee stembureau-leden bij deze assistentie-verlening betrokken moeten worden.

We zien in de praktijk maar al te vaak dat een stembureau-lid om de haverklap het stemhokje ingaat om zgn. hulp te bieden.

Gaarne commentaar en aanvullingen vanuit de praktijk.

Dit is ook van belang in de discussie of het papieren systeem meer zekerheid bood dan het elektronische.

Jan Groenendaal